

สารบัญ

นักตีกลองคะนองมือ(เกรียวทชาดก)	๑
เพลงคนธรรพ์(คุดติลชาดก)	๘
จิ้งจอกจงทอง(สัพพทฐิชาดก)	๒๖
พญาหงส์ทอง(สุวรรณหังสชาดก)	๓๘

คำนำ

การศึกษาพุทธธรรมจากชาดกและพุทธประวัติ ให้ความสนุกเพลิดเพลินอย่างยิ่ง สามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกเพศทุกวัย เราได้เห็นตัวอย่างหัวข้อธรรมจากเรื่องราวในอดีต ได้ทราบถึงกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิดของบุคคลต่างๆ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ทั้งทางบวกและทางลบ

ผู้เขียนนำมาเรียบเรียงใหม่ในรูปแบบนิยายกลอนหรือนิทานกลอน นอกจากเนื้อเรื่องที่เป็นนิทานสอนใจแล้ว ผู้อ่านยังจะได้ธรรมรสจากท่วงทำนองของกลอนสุภาพไปด้วยในตัว

“พุทธศิลป์คำกลอน ๕” เล่มนี้ประกอบด้วยชาดก ๔ เรื่อง

๑. นักตีกลองคะนองมือ(เกริวาทชาดก) ความดีต่อต้าน คึกคะนอง มั่นใจตัวเองเกินไป กระทบการใดที่มากเกินความพอดีนั้น ไม่เป็นผลดี หากแต่ นำความเดือดร้อนสูญเสียมาให้
๒. เพลงคนธรรมพ์(คุตติลชาดก) อีกหนึ่งอดีตชาติที่พระพุทเจ้า และพระเทวทัตเกิดร่วมกัน ฝ่ายหนึ่งเป็นครูผู้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ ฝ่ายหนึ่งเป็นศิษย์คิดชิงดีชิงเด่นลบหลู่ครูอาจารย์
๓. จิ้งจอกจองหอง(สัพพทาฐิชาดก) ผู้มีบิรวารมากสามารถเป็นใหญ่ได้ แต่หากตั้งอยู่บนความประมาทก็ถึงความพินาศย่อยยับ ด้วยบิรวารนั้นเช่นกัน

๔. พญาหงส์ทอง(สุวรรณหังสชาติก) ความโลภ ความไม่พอเพียง
ไม่พอดี ย่อมนำมาซึ่งความเสื่อมสูญของลาภผลต่างๆ ลาภผล
แต่เดิมสูญหาย ลาภใหม่ไม่บังเกิด
ทั้งสี่เรื่องเขียนด้วยฉันทลักษณ์กลอนไทยอ่านเข้าใจง่าย
ความยาวรวม ๒๙๑ บทกลอน หวังว่าผู้อ่านท่านจะได้ความสนุก
และประโยชน์ข้อคิดจากเนื้อเรื่อง ผ่านท่วงทำนองของกลอนไทย

ชั้น เอื้อไพบูลย์

กรกฎาคม ๒๕๖๔

นักตีกลองคะนองมือ(เกรียววาทชาดก)

เรื่องย่อ

ภิกษุท่านหนึ่งมีอุปนิสัยต่อต้านว่ายากสอนยาก เป็นที่ระอาแก่ภิกษุท่านอื่นๆ เมื่อพระพุทธองค์ทรงทราบได้เรียกภิกษุผู้นี้เข้าพบ สอบความตามข้อกล่าวหา พระองค์ตรัสเล่าชาดกเรื่องนี้เพื่อชี้ให้เห็นโทษภัยของการเป็นผู้ต่อต้านไม่รู้กาลเทศะไม่รับฟังเหตุผล

ภพชาติหนึ่งพระโพธิสัตว์เกิดในตระกูลนักดนตรี ท่านเป็นนักตีกลองเครื่องซ้อ ในคราวหนึ่งมีงานเทศกาลในเมือง จึงชวนลูกชายเข้าเมืองไปเปิดการแสดง สองพ่อลูกตีกลองได้ยอดเยี่ยมไพเราะน่าฟังยิ่งนัก ผู้คนที่มาชมดูชอบใจ ทั้งสองจึงได้รับทรัพย์เงินทองมากมาย

เมื่อเย็นย่ำค่ำลงทั้งสองเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางต้องผ่านที่เปลี่ยวเป็นดงโจร เสี่ยงต่อการถูกปล้น ผู้เป็นพ่อค่อนข้างระมัดระวังในการเดินทาง แต่ลูกชายกลับตีกลองเสียงดังด้วยความคึกคะนอง พ่อบอกให้หยุดก็ไม่หยุด เมื่อห้ามไม่ได้พ่อจึงบอกว่าถ้าจะตีก็ให้ตีเป็นทำนองของทางราชการ คล้ายผู้เป็นใหญ่ผ่านทางมา พวกโจรที่ซุ่มอยู่ได้ยินจะได้เกรงกลัวไม่กล้าทำอันตราย ลูกชายก็ทำตามนั้นเพียงช่วงแรกด้วยความต่อต้านไม่รับฟังเหตุผล สักพักหนึ่งก็ตีกลองตามใจตนเองเหมือนเดิม

พวกโจรที่อยู่ในบริเวณนั้นที่แรกได้ยินเสียงกลองของทางการ
ก็หลบอยู่ไม่กล้าออกมา แต่สักพักท่วงทำนองเปลี่ยนไปเป็นคึกคะนอง
จึงออกมาสังเกตการณ์ เห็นมีแค่พ่อลูกอยู่กันสองคนสร้างตึกลอง
หลอกหลวง เมื่อทราบดังนั้นก็ไม่กลัว พวกมันออกมาทุบตีปล้นชิงทรัพย์สิน
ของสองพ่อลูกไปจนหมดสิ้น ความพินาศฉิบหายบังเกิดขึ้นก็เพราะความ
ดี้อด้าน ไม่ฟังเหตุผล ไม่รู้กาลเทศะของนักตึกลองผู้ลึกลั่นเอง

นักตีกลองคะนองมือ (เกรียวทชาดก)

เรื่องเต็ม

ณ พระเชตะวันมหาวิหาร	นครบาลพาราสาวัตถ์
เหตุปรารถนาก่อเกิดกำเนิดมี	ให้เป็นที่อดทนระอาใจ
ภิกษุสงฆ์ท่านหนึ่งฟังว่ายาก	คือด้านมากไม่ฟังถ้อยคล้อยไฉน
หมู่ภิกษุโจษจันกันทั่วไป	จนความนัยถึงอาสน์พระศาสดา
ทรงตรัสเรียกภิกษุนั้นปล้นสอบถาม	ถึงเหตุความตริตรงทรงปจฺฉา
ที่หมู่เหล่าอึ้งอ้อรำลือมา	เธอนั้นว่าลำบากแสนยากเย็น
เธอคือด้านไม่ใส่ใจไม่ฟังคำ	เธอกระทำตามใจให้ทุกข์เข็ญ
จริงหรือไม่เราใครถามตามที่เป็น	ความตั้งเช่นหมู่สังฆาเข่าว่ากัน
ภิกษุนั้นตอบตามสัตย์วิสัยนา	พระเจ้าข้าจริงแท้ไม่แปรผัน
เป็นไปตามเรื่อราวเขากล่าวกัน	ตัวหม่อมฉันยอมรับกับพระองค์
พระพุทธองค์ทรงสดับแล้วตรัสว่า	ดูก่อนหนาเธอมีจิตคิดประสงค์
เธอยายากมาแสนนานการดำรง	อยู่ยืนยงในห้วงกาลเมื่อนานมา
อดีตกาลนานไกลหลายชาติภพ	เหตุประสบจะกล่าวไว้ให้ศึกษา
ครั้งพระเจ้าพรหมทัตกษัตรา	ครองกรุงพาราณสีรัฐจันคร
พระโพธิสัตว์กำเนิดในตระกูลหนึ่ง	เป็นผู้ซึ่งสุขุขโสมสร
นักตีกลองผู้บรรเจิดประเสริฐพร	จิงหวะตอนเพราะพริ้งยั้งตนตรี

ยินข่าวว่ามีเทศกาลงานในเมือง
 คิดเดินทางตามครรลองกลองไปตี
 ชวนบุตรชายผู้คล่องตีการตีกลอง
 สองพ่อลูกคล่องเริ่ตีกลองดัง
 มหรสพอีกทีข้างครีกรั้ง
 การแสดงหลากหลายกระจายไป
 สองพ่อลูกกลองเพราะเสนาะโสต
 ท่วงทำนองนำทั้งตะลึงลาน
 ดึงดูดใจเฝ้าดนตรีเป็นที่สุด
 สนุกนักประจักษ์ใจในทุกคน
 คนหญิงชายหลายหลากมากมาดู
 สองพ่อลูกเจนจัดทะมัดทะแมง
 เมื่อเสร็จงานผ่านพ้นจนเย็นย่ำ
 ได้ทรัพย์มากรับมาแล้วคลาไคล
 หนทางกลับมิดค่าอาจพล้ำเปลือง
 อาจมีเหล่าโจรามาผจญ

อันฟังเพื่อการแสดงทั้งแสงสี
 เพลงเกรีเราพริ้งเพราะเสนาะฟัง
 ไปเที่ยวท่องการแสดงแจ้ดังหวัง
 เสียงตึงตังรุกรับประทับใจ
 คนเข้าชมชื่นทั้งหมดต่างสดใส
 วงน้อยใหญ่มากมีดนตรีกาล
 ต่างลึงโลดยิ่งยอดสอดประสาน
 คนในงานทั้งสิ้นได้ยินยล
 ไม่ยั้งหยุดต่อเนื่องไปหลายรอบหน
 สำเร็จผลล้ำเลิศงานการแสดง
 ต่างปันสุทรัพย์ให้ไม่หน่ายแห่ง
 ตีพลิกเพลงสอดรับประทับใจ
 จวนมิดค่าคิดเห็นเป็นโฉน
 มุ่งกลับไปถิ่นฐานบ้านเรือนตน
 ไม่อาจเลี่ยงทางไปไกลแห่งหน
 อาจถูกปล้นทรัพย์สิ้นทั้งสิ้นไป

.....
กรณารอ่านต่อในต้นฉบับ.....

เพลงคนธรรพ์(คุดติลชาดก)

เรื่องย่อ

ชาดกเรื่องนี้เป็นอีกชาติหนึ่งที่พระพุทธเจ้าและพระเทวทัตเคยเกิดร่วมกัน เรื่องราวของศิษย์คิดล้างครู ลืมบุญคุณของครูผู้ให้วิชาความรู้กับตน แก่นเรื่องคล้าย “มหาเวทย์เสกมะม่วง(อัมพะชาดก)” แต่ที่ยิ่งกว่าคือ ศิษย์ในเรื่องนี้คิดประชันขันแข่ง มุ่งหักล้างเอาชนะอาจารย์ให้ได้ สุดท้ายแล้วยังคงพ่ายแพ้ จบสิ้นชีวิตด้วยความอนาถ

พระโพธิสัตว์เกิดเป็นนักดนตรีประจำราชสำนักแห่งพระเจ้ากรุงพาราณสี ฉายา “คุดติลคนธรรพ์” ท่านมีความสามารถขบร้องดีตีพิน เล่นดนตรีได้ไพเราะยิ่งกว่าผู้ใดทั้งหมด ท่านเป็นบุตรกตัญญูเลี้ยงดูบิดามารดาที่ตาบอด

พ่อค้าชาวพาราณสีกลุ่มหนึ่งเดินทางไปค้าขายที่กรุงอุชเชนี เมื่อตั้งกองการค้าเสร็จแล้วจึงจัดให้มีมหรสพ ประกาศหานักดนตรีมาบรรเลงในงาน “มุสิละ” เป็นนักดนตรีมีชื่อเสียงที่สุดของเมืองนี้ เขาถูกว่าจ้างมาเล่นดนตรีให้แก่เหล่าพ่อค้า มุสิละเล่นดนตรีดีตีพินอย่างสุดฝีมือตามทักษะของตนเพื่อให้เหล่าพ่อค้าพึงพอใจ ทว่าเหล่าพ่อค้าพาราณสีล้วนแต่คุ้นชินกับเสียงดนตรีเสียงพินของคุดติลคนธรรพ์มาก่อน บัดนี้เมื่อฟังดนตรีจากมุสิละพวกเขาไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเสียงดนตรี ไม่มีความไพเราะอันใดเลย เสียงพินของมุสิละคล้ายเสียงเกาเสื่อรำแพนเท่านั้น มุสิละเห็นท่าทีเฉยเมยของเหล่าพ่อค้าจึงสอบถาม ได้รับคำตอบว่า

ยอดคีตกวีแห่งพาราณสีนั้นเป็นที่สุด ท่านเทียบไม่ได้เลย มุสิละไม่ขอรับค่าจ้าง แต่ขอติดตามพ่อค้ากลับพาราณสีเพื่อไปหาคุตติลคนธรรพ์

มุสิละเมื่อไปถึงพาราณสีก็ไปขอฝากตัวเป็นศิษย์เรียนดนตรีกับคุตติล แต่ท่านพิจารณาบุคลิกของเขาแล้วเป็นคนไม่มีความจริงจัง ท่านไม่ยอมสอนวิชาให้ มุสิละไม่ละความพยายาม อยู่ที่บ้านท่านช่วยดูแลบิดามารดาผู้ตาบอดทั้งสองเป็นอย่างดี พ่อแม่อาจารย์ก็ช่วยพูดให้ สุดท้ายท่านใจอ่อนยอมสอนวิชาดนตรีให้แก่มุสิละจนหมดสิ้น เขาสามารถเล่นดนตรีได้ดุจเดียวกับอาจารย์

มุสิละไม่คิดกลับบอชเชนีถิ่นของตน หากอยากรับราชการที่พาราณสี เขาติดตามอาจารย์เข้าเฝ้าพระราชาในวันหนึ่ง อาจารย์คุตติลกราบทูลฝากเขาเข้าทำงาน พระราชาตกลง และให้เบี้ยหวัดกึ่งหนึ่งของอาจารย์ เขาไม่พอใจ ในเมื่อความสามารถเท่ากันก็ควรได้เงินเท่ากัน พระราชาเห็นเขาโง่โง่หงัดหงายก็เลยเปรียบครูบาอาจารย์ จึงบอกว่าถ้าเล่นได้เท่าเทียมอาจารย์จึงจะให้เบี้ยหวัดเท่ากัน ทรงจัดให้มีการแสดงประชันกันในอีกเจ็ดวันข้างหน้า

คุตติลคนธรรพ์เกิดความวิตกกังวลใจยิ่ง ท่านถ่ายทอดวิชาให้มุสิละไปทั้งหมดจนเล่นได้เหมือนกันกับตน แต่เขาหนุ่มกว่ามีพลังกำลังดีกว่า ความแคล่วคล่องในลีลาต่าง ๆ ย่อมดีกว่า หากพ่ายแพ้ให้แก่ศิษย์ย่อมอัปอายยิ่ง ท่านตัดสินใจเดินเข้าป่าลึกคิดฆ่าตัวตาย แต่ก็เกิดความกลัวจึงเดินกลับบ้าน ท่านเดินกลับไปกลับมาระหว่างบ้านกับป่าอยู่หกวัน

วันนั้นทิพยอาสน์ของท้าวสักกะเทวราชผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ เกิดแข่งกระด้าง พินิจดูเห็นคฤตติลคนธรรพกลัดกลุ้มกังวลใจ ท่านจึงมาปรากฏกายให้เห็น เมื่อทราบความทั้งหมดท่านรับปากจะช่วย ท่านบอกคฤตติละ ในขณะที่เล่นดนตรีนั้น ให้เด็ดสายพิณทิ้งไปที่ละสาย เสียงพิณของท่านจะคงดังส่งเสียงเป็นปกติ มุสิละเมื่อเห็นจะทำตาม แต่เสียงจะเพี้ยน เมื่อท่านเด็ดสายพิณทั้งหมด ดัดเพียงคันพิณเปล่าๆ ก็ยังมีเสียงเหมือนเดิม ท้าวสักกะยังมอบห้วงเวทย์ให้อาจารย์คฤตติละ อีกสามห้วง บอกว่าแต่ละห้วงเมื่อโยนขึ้นไปในอากาศจะมีนางฟ้าสามร้อย นางลงมาพ้อนรำ ต่อหน้าให้ทุกคนได้เห็น

ในวันประลอง ณ พระลานหลวง ต่อหน้าพระพักตร์องค์ราชา และมหาชน เข้ามาดูอย่างคับคั่ง การประลองสังคีตศิลปะระหว่างศิษย์ กับอาจารย์ เมื่อการประลองเริ่มขึ้นทั้งคู่บรรเลงเพลงพิณไปพร้อมกัน ขึ้นแข่งเหมือนกัน สักพักหนึ่งอาจารย์คฤตติละเด็ดสายพิณออกเส้นหนึ่ง แต่เสียงเพลงยังคงเดิม ผู้คนที่ชมดูอยู่ต่างฮือฮา มุสิละจึงเด็ดสายพิณ ตามอย่างอาจารย์ แต่เสียงเพลงของเขากลับเพี้ยนทันที อาจารย์เด็ดสายพิณออกเรื่อยๆจนหมดทั้งเจ็ดสาย ดัดคันพิณเปล่าๆ เสียงเพลง ยังคงเดิม ท่านโยนห้วงเวทย์ของท้าวสักกะขึ้นไปในอากาศที่ละห้วง จนครบทั้งสามห้วง นางฟ้าล่องลอยมาจากสรวงสวรรค์รวมเก้าร้อยนาง ปรากฏกายพ้อนรำอยู่ที่ลานประลองเป็นที่อัศจรรย์ใจแก่พระราชา และมหาชนอย่างยิ่ง มุสิละอัปจนปัญญาไม่อาจทำได้อย่างอาจารย์

เมื่อจบสิ้นการแสดง มหาชนทั้งหลายรู้สึกถึงภัยพิบัติกรรมศิษย์คิดล้างครู
อย่างมุสิละ ต่างกรูกันเข้าทำร้ายมุสิละจนถึงแก่ความตายอยู่ ณ ที่นั่นเอง

เพลงคนธรรพ์ (คฤติลชาตก)

เรื่องเต็ม

อดีตกาลนานไกลหลายกัปกลับ	เวลานั้นอาณาจักรพาราณสี
พระราชอาพรหมทัตกษัตริย์ดี	ครองแคว้นนี้เสวยอาสน์ราชราชา
พระโพธิสัตว์อุบัติในตระกูลหนึ่ง	ตระกูลซึ่งศิลป์สารด้านภาษา
นักขับร้องก้องจับจิตมีวิชา	สืบกันมาต่อเนื่องกระเดื่องดัง
“คฤติลกุมาร” ขานเป็นชื่อ	พ่อแม่ถือเฉกเช่นเป็นความหวัง
รับสืบทอดวิชาร้องอันก้องดัง	เปี่ยมพลังเพราะพรึงยี่งดนตรี
สำเร็จผ่านการดนตรีกวีศิลป์	ชื่อระบิลกระเดื่องไกลหลายพื้นที่
ชมพูทวีปทั่วถ้วนล้วนทราบดี	ฉายากวี “คฤติลคนธรรพ์”
ดำรงตนคงไว้ไว้กรรยา	เลี้ยงบิดรมารดาไม่แปรผัน
ด้วยตาบอดทั้งสองปกป้องกัน	ท่านเป็นบุตรยี่ดมั่นกตัญญู
เวลานั้นกลุ่มพ่อค้าพาราณสี	ออกพื้นที่ท่องเที่ยวไปไม่อดสู
ยังต่างเมืองการพาณิชย์คิดเฟื่องฟู	เข้าไปสู่ยังหยุดกรุงอุชเชนี
ตั้งกองค้าเบ็ดเตล็ดจนเสร็จสรรพ	ใคร่สดับดูแสดงทั้งแสงสี
มหรสพขับขานการดนตรี	จัดให้มีงานบันเทิงรื่นเริงใจ
จึงประกาศรับสมัครนักดนตรี	ขับร้องดีสำเนียงเสียงสดใส
เข้ามาบรรเลงรื่นแจ่มชื่นใจ	คนหลากหลายได้มีสุขสนุกกัน

ในกรุงอุษเชนีมีนักร้อง
 “มุสิละ”ผู้ร่ำลือมีอรางวัล
 มุสิละ ถูกเรียกหามาแสดง
 ให้พ่อค้าทั้งสินไต่ยินดี
 ขึ้นสายพิณนิ้วกรีดดีเป็นเสียง
 ระดับชั้นชั้นเสียงเรื่อยเรียงไป
 เหล่าพ่อค้าทั้งหลายได้สดับ
 ด้วยคุ่นชินสำเนียงเสียงดนตรี
 เคยฟังเสียงพริ้งที่สุด คุดติละ
 คุ่นเสียงนั้นตลอดช่วงทุกห้วงยาม
 มาบัดนี้ฟังเสียงสำเนียงอื่น
 ดุจเสียงเกาเสื่อรำแพนช่างแคลนใจ
 เมื่อรับรู้ความแตกต่างพลางนิ่งเฉย
 ไร้ความพึงพอใจในท่าที่
 มุสิละ มองเห็นความเช่นนั้น
 ปรับสายพิณระดับเสียงเรื่อยเรียงไป
 ปรับโทนเสียงเพียงใดก็ไร้ค่า
 ล้วนเฉยเฉยทุกคนไปไร้อารมณ์

ชื่อเสียงก้องทั่วแดนในแคว้นนั้น
 สูงเชิงชั้นกวีสารการดนตรี
 เขาจัดแจงวาดลวดลายให้เต็มที
 การดีดสีขับร้องให้ต้องใจ
 ส่งสำเนียงขับขานกังวานใส
 เสนาะใสเพราะพริ้งยิ่งดนตรี
 ไม่รู้รับร้องขานการดีดสี
 จากกวีสังคีตศิลป์ระบิลนาม
 เลิศทักชะเพราะจับใจไร้คำถาม
 เกิดเป็นความคาดหวังที่ฝังใจ
 ไม่ระรื่นไม่รู้รสไม่สดใส
 เสียงนี้ไร้ซึ่งเสน่ห์เหล่าดนตรี
 ต่างละเลยมุสิละ แทบผละหนี
 เป็นอย่างนี้ถ้วนทุกคนไม่สนใจ
 จึงโดยพลันพิศวงแสนสงสัย
 ด้วยหวังใจเหล่าวาณิชคิดขึ้นชม
 เหล่าพ่อค้าไร้ท่วงทียินดีสม
 ไม่นิยมผิดแผกให้แปลกใจ

มุสลิละ จึงกล่าวชาวพ่อค้า
เสียงพินเราพริ้งเพราะเสนาะใจ
ชาวพ่อค้าตอบขานการเฉลย
ไม่ทราบว่าเป็นสำเนียงเสียงดนตรี
มุสลิละ ถามความเห็นถ้าเช่นนั้น
เหนือกว่าเราผู้เลื่องชื่อหรืออย่างไร
พวกพ่อค้าทั้งนั้นปลันว่ากล่าว
คืดกวีผู้ยิ่งยงทรงพลัง
“คุดติลคนธรรพ์” นั้นเป็นหนึ่งใน
ยังห่างชั้นมากมายหลายช่วงตอน
เสียงพินท่านคล้ายสตรีที่กล่อมเด็ก
ไม่ซาบซึ้งตรึงใจอันใดเลย
มุสลิละ กล่าวว่ถ้าเช่นนั้น
มิขอรับค่าจ้างแต่อย่างใด
เมื่อพวกท่านกลับสถานพาราณสี
นำเราไปสังคีตศิลป์ถิ่นอาจารย์

ไฉนหนาท่านทั้งหมดไม่สดไส
ด้วยเหตุใดท่านเฉยซาต่อท่าที่
เรานิ่งเฉยเพลงท่านการคืดสี
เพลงกวีอันใดเล่าไม่เข้าใจ
หรือว่ามีผู้ล้าเลิศประเสริฐไหน
หรือท่านไซ้รทั้งหม่มรู้ฟัง
ถึงเรื่องราวแน่แท้แต่หนหลัง
ท่านอยู่ยังพาราณสีรุจันคร
เสียงซาบซึ้งสุโขสโมสร
ท่านยังอ่อนไม่อาจเทียบคิดเปรียบเปรย
ดั่งโหวกเหวกไม่เทียบเท่าเราจึงเฉย
นี้เราเผยให้ท่านปลันเข้าใจ
เงินรางวัลเราหิวยื่นกลับคืนให้
เพียงวานไหว้ขอพืงหนึ่งประการ
ให้เรานี้ไปด้วยช่วยประสาน
ผู้ชำนาญเลิศล้ำการดนตรี

.....
.....กรุณาอ่านต่อในต้นฉบับ.....

จิ้งจอกจองหอง(สัตพพาทฐิชาดก)

เรื่องย่อ

พระสงฆ์ในเวฬุวันมหาวิหาร ต่างกล่าววาทันถึงเรื่องที่พระเทวทัต ผู้สำเร็จ
 ฌานสมาบัติ มีผู้เคารพนับถือได้ลาภสักการะเป็นอันมาก ต่อมาหลงตนเอง
 เป็นมิถิฉาทฐิฐิ ประกาศตนเป็นศาสดา คิดฆ่าพระพุทธเจ้า ปล่อยช้าง
 นาคาครีตกมันให้พุ่งเข้าทำร้ายพระองค์ เป็นเหตุให้ฌานสมาบัติเสื่อม
 ลาภสักการะก็หมดสิ้น พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่ามีใช้เพียงบัดนี้เท่านั้น
 วิถีอย่างนี้เทวทัตเคยกระทำเอาไว้แล้วในอดีต แล้วพระองค์ตรัสเล่าชาดก
 เรื่องนี้ให้ทุกคนได้รับฟัง

ครั้งหนึ่งพระโพธิสัตว์เกิดเป็นปุโรหิตในราชสำนักพระเจ้า
 พรหมทัตแห่งนครพาราณสี เป็นผู้มีความรู้ในวิชาการต่างๆมากมาย ท่านมี
 มนต์วิเศษอยู่อย่างหนึ่ง “ปฐวีวิชัยมนต์” เป็นมนต์ที่ทำให้หลงให้คล้อยตาม
 ใครง่ายต่อต้าน

วันหนึ่งท่านต้องการทอ้งทบทวนมนต์บทนี้ จึงเข้าป่าหาที่สงบสงัด
 เมื่อพบที่เหมาะที่หนึ่งท่านก็นั่งลงสงบจิตท่องมนต์นี้จนแคล้วคล่องดังเดิม
 ที่นั่นมีสุนัขจิ้งจอกซ่อนตัวอยู่ในโพรงใกล้ๆ มันได้ยินเสียงสวดท่อง
 ปฐวีวิชัยมนต์ มันรับฟังอย่างสงบจนจำได้ขึ้นใจ เมื่อปุโรหิตเสร็จสิ้นการ
 ทบทวนแล้ว รำพึงว่าท่านยังท่องจำมนต์นี้ได้ดี สุนัขจิ้งจอกออกจากโพรง
 แล้วบอกว่าเราท่องจำได้ดีกว่าท่านเสียอีก มันวิ่งหนีเข้าป่าลึก ปุโรหิตทราบ
 ว่าจิ้งจอกนี้จะนำมนต์ไปใช้ในทางไม่ดีก็วิ่งตามไป แต่ตามไม่ทัน

เจ้าจิ้งจอกใช้มนต์วิเศษสะกดบังคับสัตว์น้อยใหญ่ในป่า ให้มาอยู่ใต้อาณัติของตน เป็นกองกำลังสัตว์ป่าขนาดใหญ่ สถาปนาตนเองเป็น “พญาสัตพทาส” แต่งตั้งนางจิ้งจอกตัวหนึ่งเป็นอัครมเหสี เมื่อเป็นใหญ่เหนือหมู่สัตว์แล้ว คิดจะเป็นใหญ่เหนือมนุษย์ด้วย มั่นรบรวมสัตว์ป่าทั้งหลายเป็นกองทัพใหญ่ มุ่งหน้าเข้าประชิดกรุงพาราณสี ส่งสาส์นถึงพระราชอาษา ให้ออมจำนนมอบเมืองให้แก่ตน ประชาชนทั้งหลายต่างพากันหวาดกลัวยิ่งนัก

ปุโรหิตทราบที่เจ้าจิ้งจอกใช้ปฐวีวิชัยมนต์ของตน จึงกราบทูลพระราชอาษาเป็นผู้ปราบเจ้าจิ้งจอก ปุโรหิตขึ้นกำแพงเมือง กล่าวกับจิ้งจอกว่า พาราณสีแข็งแกร่งมั่นคง ไม่มีใครสามารถทำลายได้ สัตพทาสท่านจะทำได้อย่างไร จิ้งจอกผู้โอหังจึงกล่าวว่า จะให้ราชสีห์คำรามให้ตั้งกึกก้องทั่วทั้งพระนคร ให้คนทั้งหลายตื่นตกใจสับสนแล้วจะบุกเข้ายึดกรุงโดยง่ายตาย

ปุโรหิตทราบดังนั้น กลับลงมาเข้าเมืองประกาศให้ประชาชนทุกคนเอาแป้งถั่วมาอุดหู ทั้งหูคนและสัตว์เลี้ยงทั้งหมด ท่านกลับขึ้นกำแพงเมืองอีกครั้ง กล่าววาจาขู่ฆ่าทนายจิ้งจอก ว่าท่านเป็นเพียงจิ้งจอก มีศักดิ์ต่ำกว่าราชสีห์ ไม่มีทางที่จะสั่งราชสีห์ให้ทำตามได้แน่

สัตพทาสยืนอยู่บนบัลลังก์ คือชั้นล่างสุดเป็นช้างใหญ่คู่หนึ่ง บนหลังช้างยืนคร่อมไว้ด้วยราชสีห์กำยำใหญ่ ตนเองนั้นเหยียบยืนอยู่บนหลังราชสีห์ เมื่อถูกฆ่าทนายสพประมาท ด้วยมานะความโอหังของตน

จึงบอกราชสีห์อื่นให้เฝ้าอยู่ จะบังคับเฉพาะราชสีห์ที่อยู่ใต้อุ้งเท้าของตน
ตัวเดียวเท่านั้นให้คำราม เมื่อสั่งการออกไป ราชสีห์นั้นก็คำรามก็ก้อง
นำหวาดกลัวยิ่ง ช้างใหญ่ที่อยู่ข้างใต้เกิดตกใจกลัวเสียงราชสีห์ จึงขยับตัว
เคลื่อนไหว บัลลังก์จึงจอกก็ล้ม สัตว์ทั้งหลายก็แตกตื่น เกิดความซุลมุน
วุ่นวายขนานใหญ่ พญาสัตพทาสถูกช้างเหยียบตายอยู่ในที่นั้น สัตว์น้อย
ใหญ่ต่างตกใจเหยียบกันตาย บ้างวิ่งพล่านหนีเข้าป่า เมื่อเหตุการณ์สงบ
ปุโรหิตให้สัตญาณประชาชนเอาแบ่งอุดหนุน เปิดประตูเมืองให้ออกไป
เอาเนื้อสัตว์ที่ตายมาเก็บไว้บริโภค

จิ้งจอกจองทอง (สัพพทาฐิชาตก)

เรื่องเต็ม

คราครั้งหนึ่งพุทธกาลเมื่อนานวัน	ณ พระเวฬุวันมหาวิหาร
เหล่าภิกษุชุกกันไปในประการ	ต่างโจษขานเทวทัตผู้จัดเจน
สำเร็จฉานอภิญาสมาบัติ	โดยเคร่งครัดต่างประสพได้พบเห็น
สักการะล้นหลามตามกฎเกณฑ์	ไม่ว่างเว้นลาภผลไม่จวนใจ
กลับกระทำเป็นไปให้วิบัติ	จากเจนจัดกลับมัวหมองไม่ผ่องใส
ด้วยหลงผิดคิดเห็นให้เป็นไป	ปล่อยช่างใหญ่มุ่งร้ายหมายพระองค์
ลาถอันมากเหล่านั้นปล้นสูญหาย	ลึ้มละลายจิตทรมานในความหลง
หมดสิ้นไปไม่นานการดำรง	หากยังคงจิตมีฉฉาทุกคราไป
ครั้นพระพุทธรองค์ทรงมาถึง	สดับซึ่งเสียงกล่าวขานการสงสัย
ตรัสถามสงฆ์เหล่านั้นเรื่องอันใด	พวกเธอได้สนทนาดังว่ากัน
เหล่าภิกษุทั้งหลายได้กราบทูล	ถึงเหตุมุนาตระหนกให้ผกผัน
เทวทัตเสื่อมสูญสิ้นทุกสิ่งอัน	ด้วยหมายมั่นหลงผิดในจิตตา
พระพุทธรองค์ทรงเมตตาได้ว่ากล่าว	ถึงเรื่องราวล้าลึกให้ศึกษา
เทวทัตอดีตกาลเมื่อนานมา	ครองมรรคาเสื่อมลามตราบเดียวกัน
พระองค์ทรงน้อมนึกระลึกชาติ	บุพเพนิวาสสติญาณการสร้างสรรค์
ตรัสเรื่องราวทำนองสอดคล้องกัน	ที่เกี่ยวพันดังเช่นเคยเป็นมา

อดีตกาลนานไกลหลายกัลป์กัป
 ครั้งพระเจ้าพรหมทัตกษัตรา
 พระโพธิสัตว์เกิดเป็นปุโรหิต
 ปรีชากิจทั้งปวงทุกช่วงตอน
 ท่านเจนจบไตรเพทเวทย์ทั้งสาม
 ศิลปศาสตร์สิบแปดแขนงแจ่มบรรจง
 ท่านยังมีมนต์เวทย์วิเศษศรี
 มนต์กลับใจให้หลงงอการ

ในวันหนึ่งท่านมีใจใคร่ทบทวน
 ท่านจึงได้เดินดงเข้าพงไพร
 ถึงหินดาดเนินผาเวลาเหมาะ
 ท่านลงนั่งท่องบ่นมนตระการ
 ในที่นั้นมีจิ้งจอกผู้กลอกกลิ้ง
 มันอยู่เดียวเปลี่ยวร้างไม่ห่างไกล
 มันฟังเสียงท่องบ่นมนตระการ
 อักษระทั้งสี่นินยิบรรเลง

ปุโรหิตทบทวนมนต์จนแล้วเสร็จ
 ท่านรำพึงเรื่องราวแล้วกล่าวคำ

คณานับเวียนวายในสังสาร
 ครองกรุงพาราณสีรัฐจักร
 อยู่ใกล้ชิดองค์ราชาอดีตร
 สถาพรอยู่เย็นเป็นมั่นคง
 มงคลความสำเร็จกิจคิดประสงค์
 ท่านดำรงรองพระบาทราชการ
 “ปฐูววิชัยมนต์” ผลประสาธน์
 ไร้อวดตามสั่งทุกครั้งไป
 มนต์ที่ควรคิดคล่องให้ผ่องใส
 ด้วยหมายใจที่ส่งดเพื่อจัดการ
 ควรเฉพาะอย่างดีที่รโหฐาน
 บรรจงอ่านแคล้วคล่องท่องขึ้นใจ
 มันนอนนิ่งรับรู้อยู่ที่ใกล้
 นอนอยู่ในโพรงของมันที่นั่นเอง
 อยู่เป็นนานจำขึ้นใจได้ตรงเผง
 มันคร่ำเคร่งฟังทั้งหมดแล้วจดจำ
 เมื่อสำเร็จคิดโคลคลาเวลาค่า
 ว่าเราจำสวดท่องได้คล่องดี

เจ้าสุนัขจิ้งจอกออกจากโพรง
 เราจำห้องคล่องอ่านเป็นการดี
 เจ้าจิ้งจอกว่าดั่งนั้นปล้นวิ่งหนี
 บุโรหิตทราบดั่งนั้นปล้นรื้อนรณ
 ท่านทราบวาสุนัขจิ้งจอกนี้
 เกรงเกิดภัยใหญ่หลวงห้วงลูกกลม
 แต่ไม่ทันการวิ่งเจ้าจิ้งจอก
 เป็นป่าลึกดึกดำล้าเข้าไป

มันกล่าวโพล่งว่าทำนองของมนต์นี้
 ยิ่งกว่าที่ท่านท่องผู้คล่องมนต์
 จรลีหลีกไกลไปให้พ้น
 เร่งคืบคืบประชิดเข้าติดตาม
 ครองวิถีจริตคิดหยาบหยาม
 จึงติดตามหมายโจมตีจับระงับภัย
 มันวิ่งออกแรงเร้าเข้าป่าใหญ่
 จนห่างไกลเคลื่อนคลาดไม่อาจตาม

.....
กรุณาอ่านต่อในต้นฉบับ.....

พญาหงส์ทอง(สุวรรณหังสชาติก)

เรื่องย่อ

อุบาสกท่านหนึ่งในกรุงสาวัตถี เป็นผู้ปลูกกระเทียม เขาปลวารณา ถวายกระเทียมแด่พระภิกษุและภิกษุณี ท่านใดต้องการฉันทกระเทียม ให้ไปรับเอาได้ที่บ้านของเขาตามสมควร ในวันหนึ่งมีงานมหรสพ กระเทียมที่บ้านของเขาถูกนำไปใช้ปรุงอาหารจนหมดสิ้น ภิกษุณี “อุลลันทา” และบริวารพากันไปรับกระเทียมที่บ้านของเขา ผู้ดูแลว่ากระเทียมหมด บอกพวกท่านไปเอาที่ไร่กระเทียม ภิกษุณีกลุ่มนั้นพากันไปที่ไร่กระเทียม แล้วขนเอาไปมากเกินควร ไม่เผื่อแผ่แก่ผู้ใด ผู้ดูแลจึงกล่าวตำหนิภิกษุณีกลุ่มนี้ เป็นผลให้ภิกษุและภิกษุณีท่านอื่นไม่กล้ามารับกระเทียมอีก ด้วยความเกรงใจและอับอาย เมื่อความทราบไปถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงกล่าวว่าในอดีตกาลนานมา ภิกษุณีอุลลันทาก็เคยทำกรรมเช่นนี้เอาไว้ ความโลภไม่รู้จักประมาณ ทำให้เสื่อมจากทรัพย์สินและลาภผลต่างๆในที่สุด

ในอดีตชาติเมื่อนานมา พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพราหมณ์ผู้หนึ่ง ต่อมาท่านตบแต่งภรรยา มีครอบครัว กำเนิดบุตรหญิงสามคน ดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยดี ต่อมาพราหมณ์บิดาถึงแก่มรณกรรม ไปเกิดใหม่เป็นหงส์ เมื่อโตเต็มวัยมีขนทั่วทั้งตัวเป็นทองคำ และท่านยังระลึกชาติได้ด้วย เมื่อทราบว่าชาติก่อนเป็นมนุษย์มีครอบครัวมีบุตรหญิงสามคน ขณะนี้มีความเป็นอยู่ยากลำบากอย่างยิ่ง

พญาหงส์ทองบินไปที่บ้านของตน ทุกคนได้เห็นก็แปลกใจ สอบถามความเป็นมา พญาหงส์บอกว่าตนเป็นพ่อพราหมณ์ที่ตายไป บัดนี้เห็นภรรยาและลูกมีความทุกข์ยากขัดสนจึงคิดมาช่วยสงเคราะห์ แล้วสลัดขนทองคำออกมาเส้นหนึ่ง ให้บุตรีและภรรยานำไปขายเลี้ยงชีพ พญาหงส์บินจากไป แล้วแวะเวียนมาหาเป็นระยะ แต่ละคราวสลัดขนทองคำให้เส้นหนึ่ง เป็นดังนี้เรื่อยไป แต่นั้นมาทั้งหมดมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม่ขัดสนเหมือนดังก่อน ทว่านางพราหมณ์ผู้เป็นแม่บังเกิดความโกลาบอกกับลูกว่าพ่อที่เป็นหงส์เป็นเดรัจฉานหาความแน่นอนไม่ได้ คราวหน้าถ้ามาอีกให้ช่วยกันจับตัวถอนขนทองคำออกให้หมด ลูกทุกคนปฏิเสธ ด้วยสงสารพ่อ แต่นางพราหมณ์มีความโกลาแล่นใจ

เมื่อพญาหงส์มาเยี่ยมอีกครั้งหนึ่ง นางพราหมณ์ใช้กำลังบังคับจับตัวเอาไว้แล้วถอนขนออกจนหมด พญาหงส์มิได้มอบให้ด้วยความเต็มใจ ขนที่ถอนออกมาทั้งหมดกลายเป็นขนนกยางธรรมดา มิใช่ทองคำ พญาหงส์ไร้ขนบินไม่ได้ นางพราหมณ์ยังหวังรอขนทองคำงอกออกมาใหม่ จึงจับพญาหงส์ขังไว้ในตุ่ม ต่อมาไม่นานพญาหงส์มีขนงอกใหม่จนเต็มตัว หากเป็นขนสีขาวผูกฝ่องดังหงส์ทั่วไปมิใช่ทองคำ เมื่อมีเรี่ยวแรงท่านก็บินจากไปยังที่อยู่ของตนไม่หวนกลับมาอีกเลย

พญาหงส์ทอง (สุวรรณหังสชาติก)

เรื่องเต็ม

เหตุเกิดครั้งพุทธกาลนานมาก่อน	พระนครพาราสาวัตถ์
อุบาสกผู้หนึ่งถึงความดี	เขาผู้นี้ปลูกกระเทียมเตรียมมากมาย
ปวารณาแต่ภิกษุภิกษุณี	ท่านใดที่ต้องการฉันท่านไม่ขาย
ให้มารับแบ่งปันกันสบาย	แต่ละรายสองสามห่อแค่พอควร
จากนั้นมาบรรดาภิกษุณี	ต่างไปที่แห่งนั้นกันทั่วถ้วน
ทั้งที่บ้านที่ไรไม่เรรวน	ต่างชักชวนพร้อมสรรพรับกระเทียม
ในวันหนึ่งมีงานการรื่นเริง	ความบันเทิงผู้คนหลากมากเต็มเปี่ยม
ปรุงอาหารทั่วถิ่นกินกระเทียม	ที่ตระเตรียมไว้ในบ้านพานสิ้นไป
ครานั้นภิกษุณี “อุลลันทา”	กับบรรดาบวริวารต่างชวนไข
เยือนบ้านเขาโดยสนิทคิดหมายใจ	หวังจะได้ทั่วกันฉันกระเทียม
ผู้ดูแลกล่าวว่ากระเทียมหมด	เชิญเสียพลดไปที่ไร่อย่าได้เหนียม
ในที่นี้ตนไว้ใช้ตระเตรียม	ตามธรรมเนียมหมดสิ้นไปถูกใช้งาน
“อุลลันทา”พากันไปที่ไร่	มิเกรงใจต่างโยกย้ายคล้ายล้างผลาญ
ชักชวนกันขนไปไร่ประมาณ	ไม่เจ้อจางนป็นสู่แบ่งผู้ใด
คนเฝ้าไร่เห็นดังนั้นพลันตำหนิ	กล่าวคำตินานาว่าเหลวไหล
ภิกษุณีกลุ่มนี้้อย่างไร	ขนเอาไปหลายหลากมากเกินควร

ภิกษุอื่นทั่วไปได้รับรู้	เกิดอดสูศับข้องจิตต้องคิดหวน
งดกระเทียมทั่วกันพลันทบทวน	ไม่รบกววนไม่ข่มเหงด้วยเกรงใจ
เหตุการณ์นี้พุทธองค์ทรงรับทราบ	หมายบาราบที่ขัดข้องให้ผงไส
ทรงตำหนิภิกษุณีที่ทำไป	ต้องการใหญ่มากล้นพันประมาณ
จงดูก่อนภิกษุท่านทั้งหลาย	ความเสื่อมคลายย่อมเป็นไปในสถาน
บุคคลใดหมายปองมากต้องการ	สุดเปรียบปานเกินไปไม่พอดี
บุคคลนั้นจักไม่เป็นที่รัก	ผู้ประจักษ์เห็นซึ่งพึงหลีกหนี
แม้มารดาผู้กำเนิดบังเกิดมี	ยังเป็นที่ไม่สรรเสริญเจริญใจ
คนทั้งหลายพากันเอือมระอา	เป็นมรรคาสู่ความเสื่อมไม่เสื่อมใส
ไม่บังเกิดลาภผลจักจวนใจ	สลายไปสิ้นหวังไม่ยั่งยืน
ตรงกันข้ามกับผู้ต้องการน้อย	ที่ทยอยหนุนเนื่องไปไม่ฝ่าฝืน
ยังลาภผลบังเกิดได้ไม่กล้าก๊ว	ยอมยั่งยืนที่ละน้อยค่อยเป็นไป
ใช้กระทำสู่มเสียงเพียงบัดนี้	ภิกษุณีอดีตกาลผ่านสมัย
ถูกลั่นทาเคยกกระทำเป็นความนัย	ต้องการใหญ่ล้นหลกมากเกินควร
พระองค์ทรงน้อมนึกระลึกชาติ	ตรัสโอวาทตามนิมิตทรงคิดหวน
อดีตกาลนานไกลได้ทบทวน	ตามกระบวนเฉกเช่นเคยเป็นมา
ในยุคหนึ่งอาณพาราณสี	บังเกิดมีความเนื่องเรื่องศึกษา
ครั้งพระเจ้าพรหมทัตกษัตรา	นคราฟุ้งเฟื่องเรื่องรู่จี

พระโพธิสัตว์เป็นพราหมณ์สกุลหนึ่ง	เมื่อวัยถึงมีคู่ครองไม่หมองศรี
เป็นครอบครัวพร้อมพลันสมกันดี	ได้บุตรีกำเนิดตามถึงสามคน
ชื่อนันทา, นันทวดี, สุนันทา	กาลต่อมาทางชีวิตผลิตผล
แต่่งสามี่เป็นครอบครัวทั่วทุกคน	ดำรงตนควรเช่นค่อยเป็นไป
เมื่อพ่อพราหมณ์ถึงกาลกิริยา	มรณาสิ้นชาติชาติขาดสมัย
เปลี่ยนวาระตามกรรมชักนำไป	กำเนิดใหม่เป็นหงส์ทองผ่องสุพรรณ

.....

.....*กรุณาอ่านต่อในต้นฉบับ*.....

.....